

ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ УКРАЇНИ

Кафедра психології та соціальної роботи

СИЛАБУС
ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВППБ 2.13.2. «ПСИХОЛОГІЯ РЕЛІГІЇ»

ДЛЯ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ
денної та заочної форм навчання

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
«ПСИХОЛОГІЯ»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 05 «СОЦІАЛЬНІ ТА ПОВЕДІНКОВІ НАУКИ»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 053 «ПСИХОЛОГІЯ»

Курс	II	
Семестр	4-й	
Вид контролю	іспит	
Кількість годин / кредитів	150 год. / 5 кредитів	
з них:	д. ф. н.	з. ф. н.
<i>лекції</i>	32 год.	8 год.
<i>практичні</i>	–	–
<i>семінарські</i>	28 год.	4 год.
<i>індивідуальні завдання</i>	20 год.	20 год.
<i>самостійна робота</i>	70 год.	118 год.
Викладач	Бегеза Людмила Євгенівна, к.пс.н., доцент	
Email:	l_begeza@ukr.net	
Консультації	ВТ, ЧТ – 14 ⁰⁰ –16 ⁰⁰	

1. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є психологічні закономірності та особливості релігії.

Міждисциплінарні зв'язки. Курс «Психологія релігії» побудований на принципах інтегративного підходу до розгляду проблеми психології особистості та психології соціальних груп і спільнот у їх релігійному виявленні.

Інформаційно-методичною основою курсу є «Філософія», «Загальна психологія», «Соціальна психологія», «Психологія особистості» та «Релігієзнавство», які формують у студентів уявлення про суть релігійного життя людини, особливості релігійності і релігійних виявів у різних соціальних груп і спільнот.

Метою викладання навчальної дисципліни є отримання студентами системи знань з теоретико-методологічних основ психології релігії як науки, психологічної сутності релігії та вмінь психологічного аналізу релігії.

Основні завдання вивчення дисципліни:

- розуміння сутності релігії як соціально-психологічного і психологічного феномену;
- орієнтування в базових теоретичних підходах до психології релігії;
- формування уявлення про суть релігійного життя людини;
- знання психології основних компонентів релігійних вірувань;
- розуміння змісту психології релігійної віри та релігійності;
- формування вміння виявляти кризові стани у релігійної особи.

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення дисципліни студент повинен набути такі компетентності:

Загальні компетентності

Інструментальні компетентності:

- здатність до формування світогляду, розвитку людського буття, суспільства і природи, духовної культури;
- здатність до саморегуляції та здорового способу життя;
- здатність працювати з інформацією у тому числі в глобальних комп'ютерних мережах.

Міжособистісні компетентності:

- здатність здійснювати комунікаційну діяльність;
- позитивне ставлення до несхожості та інших культур;
- здатність до критики та самокритики;
- взаємодія (робота в команді).

Системні компетентності:

- здатність працювати самостійно і автономно;
- здатність займати активну життєву позицію та розвивати лідерські якості;
- здатність виконувати професійну діяльність у відповідності до стандартів якості;
- здатність до формування культури мислення, її сприйняття;
- здатність до навчання;
- здатність формувати нові ідеї (креативність).

Фахові компетентності

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні знати:

- базові теоретичні підходи до психології релігії;
- психологічний зміст релігії;
- сутнісні характеристики релігійної свідомості (зміст, структуру, особливості);
- психологічні характеристики компонентів релігійних вірувань;
- психологічні аспекти виявлення релігійного культу;
- психологічні характеристики компонентів релігійних вірувань;
- психологічні чинники віри та навернення до віри;
- основні причини навернення до релігії;

вміти:

- аналізувати особливості релігійності різних соціальних груп і об'єднань, загальні риси релігійного стану суспільства;
- орієнтуватись в особливостях релігійності і релігійних виявлень у різних вікових групах;
- визначати типи релігійної особистості та виявляти критерії релігійної зрілості;
- аналізувати особливості та причини загострення стосунків між різними релігійними спільнотами;
- визначати індивідуальні та соціальні психологічні чинники віри та навернення до віри;
- пояснити психологічну природу релігійної віри;
- визначити причини навернення людини до релігії;
- пояснити соціально-психологічні механізми культових відправ;
- пояснити психологічні виміри релігійності;
- виявляти кризові стани у релігійної особи, розкривати їх причини і прогнозувати наслідки, шукати адекватні способи виходу з них;
- проводити психологічний аналіз засобів релігійного впливу на масову свідомість та масову поведінку;
- пояснити психологічні тенденції релігійності українців.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Підготовка студентів з курсу «Психологія релігії» потребує використання активних форм навчання, які наближують навчальний процес до реальних професійних ситуацій.

Для активізації процесу навчання студентів у ході вивчення дисципліни застосовуються такі навчальні технології та засоби:

✓ **на лекціях** чітко та зрозуміло структурується матеріал; зосереджується увага студентів на проблемних питаннях; наводяться конкретні приклади практичного застосування отриманих знань; звертаються до зарубіжного досвіду вирішення окремих проблем; заохочуються студенти до критичного сприймання нового матеріалу замість пасивного конспектування; використовуються наочні матеріали, схеми, таблиці, моделі, графіки; використовуються технічні засоби навчання: мультимедійний проектор, слайди тощо;

✓ **на семінарських заняттях** обговорюються основні проблеми теми; проводяться дискусії, спрямовані на поглиблення, розширення, деталізацію і закріплення теоретичного матеріалу, які сприяють активізації пізнавальної діяльності студентів, формуванню самостійності суджень, умінню відстоювати власні думки, аргументувати їх на основі наукових фактів та сприяють оволодінню фундаментальними знаннями, допомагають розвивати логічне мислення, формувати переконання, оволодіти культурою толерантності.

✓ **самостійну роботу студента** викладач планує разом зі студентом, але виконує її студент за завданнями та під методичним керівництвом і контролем викладача; зміст самостійної роботи за темами визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

Обов'язковими елементами активізації навчальної роботи студентів є чіткий контроль відвідування студентами занять, заохочення навчальної активності, справедлива диференціація оцінок.

Структура навчальної дисципліни

для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Кількість годин					
	денна форма навчання					
	Усього	в тому числі				
		Лекції	Семінарські	Практичні	СРС	Індивід. робота
	150	32	28	–	70	20
Модуль I						
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади психології релігії.						
<i>Тема 1.</i> Психологія релігії як наука.	15	4	3	–	8	–
<i>Тема 2.</i> Релігія як ціннісно-орієнтаційна діяльність.	15	4	3	–	8	–
<i>Тема 3.</i> Функціональний аспект релігії в основних наукових школах.	16	4	4	–	8	–
<i>Тема 4.</i> Психологічні аспекти релігійного культу.	19	4	4	–	11	–
Разом за змістовим модулем 1	65	16	14	–	35	–
Змістовий модуль 2. Психологія релігійних вірувань, віри і релігійності.						
<i>Тема 5.</i> Основні компоненти релігійних вірувань та їх психологічні характеристики.	15	4	3	–	8	–
<i>Тема 6.</i> Психологія релігійної віри.	15	4	3	–	8	–
<i>Тема 7.</i> Релігійна свідомість і релігійний досвід.	16	4	4	–	8	–
<i>Тема 8.</i> Психологія релігійності.	19	4	4	–	11	–
Разом за змістовим модулем 2	65	16	14	–	35	–
<i>Усього годин за модулем I</i>	<i>130</i>	<i>32</i>	<i>28</i>	<i>–</i>	<i>70</i>	<i>–</i>
Модуль II						
<i>ІНДЗ</i>	<i>20</i>	–	–	–	–	<i>20</i>
Усього годин:	150	32	28	–	70	20
Підсумковий контроль – іспит						

Структура навчальної дисципліни
для студентів заочної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Кількість годин					
	заочна форма навчання					
	Усього	в тому числі				
		Лекції	Семінарські	Практичні	СРС	Індивід. робота
	150	8	4	–	118	20
Модуль I						
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади психології релігії.						
<i>Тема 1.</i> Психологія релігії як наука.	15	1	–	–	14	–
<i>Тема 2.</i> Релігія як ціннісно-орієнтаційна діяльність.	16	1	1	–	14	–
<i>Тема 3.</i> Функціональний аспект релігії в основних наукових школах.	15	1	–	–	14	–
<i>Тема 4.</i> Психологічні аспекти релігійного культу.	19	1	1	–	17	–
Разом за змістовим модулем 1	65	4	2	–	59	–
Змістовий модуль 2. Психологія релігійних вірувань, віри і релігійності.						
<i>Тема 5.</i> Основні компоненти релігійних вірувань та їх психологічні характеристики.	15	1	–	–	14	–
<i>Тема 6.</i> Психологія релігійної віри.	16	1	1	–	14	–
<i>Тема 7.</i> Релігійна свідомість і релігійний досвід.	15	1	–	–	14	–
<i>Тема 8.</i> Психологія релігійності.	19	1	1	–	17	–
Разом за змістовим модулем 2	65	4	2	–	59	–
<i>Усього годин за модулем I</i>	<i>130</i>	<i>8</i>	<i>4</i>	<i>–</i>	<i>118</i>	<i>–</i>
Модуль II						
<i>ІНДЗ</i>	<i>20</i>	–	–	–	–	<i>20</i>
Усього годин:	150	8	4	–	118	20
Підсумковий контроль – іспит						

Методи навчання

Із метою забезпечення максимального засвоєння студентами матеріалу курсу використовуються наступні методи навчання:

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна-лекція);
- наочні (презентація, демонстрування; опорних сигналів; опорних конспектів);
- практичні методи (вправи; практичні завдання; спостереження).

Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- метод проблемного викладу матеріалу;
- моделювання життєвих ситуацій;
- мозковий штурм;
- метод опори на життєвий досвід;
- навчальної дискусії.

Методи контролю й самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:

- усного контролю;
- письмового контролю;
- самоконтролю та взаємоконтролю;
- рецензування відповідей.

4. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Контроль і оцінювання знань, вмінь та навичок студентів здійснюється згідно з кредитно-модульною системою організації навчального процесу і складається з двох етапів: поточного та підсумкового.

Поточний контроль здійснюється в процесі вивчення дисципліни на семінарських заняттях і проводиться у терміни, які визначаються календарним планом.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння теоретичного матеріалу, вироблення навичок проведення розрахункових робіт, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал (презентація).

Об'єктами поточного контролю знань студентів є:

- систематичність, активність, своєчасність та результативність роботи над вивченням програмного матеріалу дисципліни, у т.ч. виконання домашніх завдань та розв'язання задач;
- виконання завдань для самостійного опрацювання;
- виконання індивідуального завдання.

Об'єктом підсумкового контролю знань студентів у формі *іспиту* є виконання усних та письмових завдань.

Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою. Підсумкова оцінка курсу навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове тестування рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за виконання практичних індивідуальних завдань. Підсумкова оцінка виставляється після повного вивчення навчальної дисципліни, яка виводиться як сума проміжних оцінок за змістові модулі. Остаточна оцінка рівня знань студентів **денної** форми навчання складається з рейтингу навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 75 балів, і рейтингу з атестації – 25 балів. Для студентів **заочної** форми навчання відповідно – з рейтингу навчальної роботи – 50 балів, і рейтингу з атестації – 50 балів.

Розподіл балів, які отримують студенти
денної форми навчання

Поточне тестування та самостійна робота										Підсумковий тест	Сума	
Змістовий модуль 1				Модульна контрольна робота 5	Змістовий модуль 2				Модульна контрольна робота 5	ІНДЗ 25	25	100
T1	T2	T3	T4		T5	T6	T7	T8				
5	5	5	5		5	5	5	5				
20				20								
75												

Розподіл балів, які отримують студенти
заочної форми навчання

Поточне тестування, самостійна та контрольна робота								Підсумковий тест	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				50	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
50									

Шкала оцінювання: національна та ECTS

- 90-100 балів – **відмінно** (A, відмінно);
- 82-89 балів – **добре** (B, дуже добре);
- 75-81 балів – **добре** (C, добре);
- 68-74 балів – **задовільно** (D, задовільно);
- 61-67 балів – **задовільно** (E, достатньо);
- 35-60 балів – **незадовільно** (FX, з можливістю повторного складання);
- 1-34 балів – **незадовільно** (F, з обов'язковим повторним курсом).

Критерії оцінювання

Еквівалент оцінки в балах для кожної окремої теми може бути різний, загальну суму балів за тему визначено в робочій навчальній програмі дисципліни. Розподіл балів між видами занять (лекції, практичні заняття, самостійна робота) можливий шляхом спільного прийняття рішення викладача і студентів на першому занятті.

Критерії оцінювання:

«ВІДМІННО» (А, 90-100 балів) – студент дає вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді не менш ніж на 90% питань, рішення задач та виконання вправ є правильними, демонструє знання матеріалу підручників, посібників, інструкцій, проводить узагальнення і висновки, акуратно оформлює завдання, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу, проявляє активність і творчість у виконанні групових завдань;

«ДОБРЕ» (В, 82-89 балів, дуже добре; С, 75-81 балів, добре) – студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій і розрахунків, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді не менш ніж на 75% питань, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу, проявляє активність у виконанні групових завдань;

«ЗАДОВІЛЬНО» (D, 68-74 балів, задовільно; E, 61-67 балів, достатньо) – студент дає правильну відповідь не менше ніж на 61% питань, або на всі питання дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки, які виправляє за допомогою викладача; при цьому враховується наявність конспекту за темою завдань та самостійність, участь у виконанні групових завдань;

«НЕЗАДОВІЛЬНО» (FX, 35-60 балів, незадовільно з можливістю повторного складання; F, 1-34 бали з обов'язковим повторним курсом) – студент дає правильну відповідь не менше ніж на 35% питань, або на всі питання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки, має неповний конспект лекцій, індиферентно або негативно проявляє себе у виконанні групових завдань, загалом має поверхневе уявлення про основний навчальний матеріал, не може ним оперувати.

5. ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Політика курсу полягає в послідовному та цілеспрямованому здійсненні навчального процесу на засадах прозорості, доступності, наукової обґрунтованості, методичної доцільності та відповідальності учасників освітнього процесу.

1. Науково-педагогічні, наукові та педагогічні працівники закладу вищої освіти зобов'язані:

- 1) забезпечувати високий науково-теоретичний і методичний рівень викладання;
- 2) дотримуватись норм педагогічної етики, моралі, поважати людську гідність майбутніх спеціалістів;
- 3) залучати здобувачів освіти до наукової діяльності;
- 4) дотримуватися в освітньому процесі академічної доброчесності та забезпечувати її дотримання здобувачами вищої освіти;
- 5) розвивати в осіб, які навчаються в Інституті, самостійність, ініціативу, творчі здібності;
- 6) дотримуватися законів України, статуту та Етичного Кодексу ІПК ДСЗУ, інших нормативно-правових актів.

2. Здобувачі вищої освіти, зобов'язані:

- 1) дотримуватися вимог законодавства, Статуту та правил внутрішнього розпорядку Інституту;
- 2) виконувати вимоги з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки, передбачені відповідними правилами та інструкціями;
- 3) виконувати вимоги освітньої програми та досягати визначених для відповідного рівня вищої освіти результатів навчання:
 - не пропускати заняття без поважної причини та не запізнюватися;
 - брати активну участь в освітньому процесі, вести конспекти лекцій, практичних занять, готувати теоретичний та практичний матеріал, виконувати передбачені курсом вправи, вирішувати задачі та тестові завдання;
 - здійснювати самостійну підготовку до занять згідно до затвердженого плану;
 - відпрацьовувати пропущені заняття (лекції, практичні, семінарські) у вигляді рефератів, презентацій, розрахунків згідно з темою заняття під час консультацій викладача за розкладом кафедри не пізніше завершення семестру;
 - складати згідно з графіком поточний модульний контроль (ІНДЗ, контрольна робота) з дисципліни;

4) дотримуватись академічної доброчесності:

- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилатись на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

За порушення академічної доброчесності (плагіат, фальсифікація, списування, обман тощо) здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- відрахування із Інституту.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Зенько Ю.М. Психология и религия. 2-е изд., испр. и доп. / Ю.М. Зенько – СПб.: Речь, 2009. – 552с. Режим доступа: <http://www.razym.ru/naukaobraz/istoriya/217019-popova-ma-kritika-psihologicheskoy-apologii-religii.html>
2. Коляденко Н.В. Психология релігії: Опорний конспект лекцій / Н.В. Коляденко. – К.: ІПК ДСЗУ. 2006. – 85 с.
3. Лубський В.І. Психологія релігії: Підручник і хрестоматія. – Ч.1. / В.І. Лубський, О.І. Прядко. – К.: Центр учбової літератури, 2004. – 208 с.
4. Матласевич О.В. Психологія релігії: Навч. посіб. / О.В. Матласевич. – Острого: Вид-во Нац. Ун.»Острозька академія», 2012. – 350 с.
5. Москалець В.П. Психологія релігії: посіб. / В.П. Москалець. – К.: Академвидав, 2004. – 240 с.
6. Основы религиоведения: учеб. для студентов вузов / под ред. И.Н. Яблокова. – М.: Высш. шк., 2005. – 508 с. Режим доступа: <http://www.alleng.ru/d/relig/relig003.htm>
7. Сальченко К.В. Психология религиозности и мистицизма: Хрестоматія / К.В. Сальченко – М.: АСТ, Харвест. 2001. – 544с. Режим доступа: <http://www.klex.ru/5bn>
8. Сафронов А.Г. Психология религии А.Г. Сафронов – К.: Ника-Центр, 2002. – 224 с.